

تأثیرات جنگ نرم بر جامعه اسلامی از منظر آموزه‌های دفاعی قرآن کریم

محمداسماعیل شریفان^۱، محسن گودرزی^۲

پذیرش مقاله: ۹۶/۱۱/۲۷

دریافت مقاله: ۹۶/۱۰/۲۶

چکیده

بر هیچ کس پوشیده نیست که ما در عصر حاضر و شرایط حساس کنونی با یک تهاجم و جنگ حقیقی و سازمان‌یافته از طرف دشمنان مواجه هستیم که از راه‌های بسیار مختلف و بسیار هنرمندانه به اجرا گذاشته شده است و هدف آن استحاله فرهنگی، بی‌ثبات‌سازی، براندازی و مهار و انزوای بین‌المللی انقلاب اسلامی است. استکبار جهانی با بکارگیری قدرت نرم خود جنگ و چالش بزرگی را در ابعاد مختلف و در محیط‌های متفاوت داخلی، منطقه‌ای و جهانی آغاز نموده است. تحقیق حاضر با هدف پاسخگویی به این سؤال اساسی صورت گرفته است که تأثیرات جنگ نرم بر جامعه اسلامی از منظر قرآن کریم چیست و راهبردهای مبارزه با آنها کدامند؟ این تحقیق بر مبنای دستاورد از نوع کاربردی، بر مبنای روش تحقیق، از نوع پیمایشی، توصیفی و تحلیلی و بر مبنای نوع داده‌های مورد استفاده از نوع آمیخته است. پس از بررسی دیدگاه‌های نظری راجع به جنگ نرم از منظر قرآن، ابعاد و مؤلفه‌های آن شناسایی شده و به منظور تعیین تأثیر مؤلفه‌ها، نسبت به تنظیم پرسش‌نامه بین جامعه آماری اقدام گردید. جامعه آماری این پژوهش، دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۴-۹۳ دانشگاه عالی دفاع ملی و دانشگاه ادیان و مذاهب به تعداد ۱۰۰ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۵ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین گردیدند. روش جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و میدانی بوده و با استفاده از ابزارهای پرسش‌نامه و فیش‌برداری و همچنین ثبت‌برداری کتابخانه‌ای، داده‌های لازم جمع‌آوری شدند. داده‌های تحقیق با استفاده از شیوه‌های آماری توصیفی و تحلیلی‌های کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

واژگان کلیدی: قرآن کریم، جنگ نرم، جامعه اسلامی، اسلام.

۱- دانش‌آموخته دکتری- علوم دفاعی راهبردی - دانشگاه عالی دفاع ملی، (نویسنده مسئول) Esmail sharifan@ gmail.com

۲- دانش‌آموخته دکتری علوم دفاعی راهبردی - دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

وقوع انقلاب اسلامی در کشور ایران تحولی عظیم در منطقه و جهان ایجاد کرد، رهبری این انقلاب با هدف والای استمرار حکومت انبیاء با ملتی آگاه، مؤمن، ایثارگر و معتقد به این راه، نظام مقدس جمهوری اسلامی را به عنوان یک الگوی مناسب و مطابق با فطرت بشر به دلیل الهی بودن با شعار «نه شرقی و نه غربی» بنا نهاد. حکومت اسلامی ایران در کنار توجه به رسالت داخلی خود رشد مادی و معنوی شهروندان جامعه اسلامی، به دلیل غنای فرهنگی و اعتقادی اسلام به ویژه مذهب شیعه و صدور انقلاب به نقاط دور دست جهان به عنوان تنور گرمابخش جبهه مقاومت جهانی ضد استکبار بر اساس مؤلفه‌های اسلام ناب به عنوان مرجعی برای سازماندهی جبهه مستضعفین و جهت دهی انرژی آزاد شده جهان اسلام مد نظر قرار گرفت.

با شنیده شدن پیام انقلاب اسلامی در نقاط مختلف جهان و وحشت از تهدید منافع نظام سلطه در سطح جهان، مقابله با این انقلاب از طرف نظام سلطه جهانی و وابستگان آن‌ها امری طبیعی بود که به شکل هشت سال جنگ، بر پایی چندین کودتای نظامی و همچنین انجام توطئه‌های متنوع در کشورمان بروز پیدا کرد. (عصاریان نژاد، ۱۳۹۲: ۹) تهدیدات علیه نظام مقدس و دین ما پایان پذیر نیست. فقط شکل آن، مکان آن، شرایط آن و زمان آن تغییر می‌کند. یک روز در جنگ بدر علیه مسلمین صف‌آرایی صورت می‌گیرد و دیگر روز در والفجر ۸. یک روز در صلح حدیبیه مسلمانان باید با کسب زمان برای ایجاد تهدید به فرصت قرارداد منعقد کنند و زمانی دیگر در ژنو و لوزان. حصر اقتصادی یک روز در شعب ابی طالب است و زمانی دیگر در کشور ایران. در همه عرصه‌ها و زمان‌ها این دین نیاز به دفاع همه‌جانبه و معنی‌گرا دارد.

استکبار جهانی پس از عدم موفقیت‌های فراوان، با شناخت قدرت نرم انقلاب اسلامی، اساس و بنیان آن را که ارزش‌ها، باورها و اعتقادات این ملت است هدف قرار داده است. همین موضوع را مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه‌العالی) چنین تشریح می‌فرمایند:

«دشمن این‌ها را دید، دشمن این‌ها را تحلیل کرد؛ فهمید این ملت عقبه‌ای دارد؛ و فهمید تا آن عقبه هست، این ملت را با محاصره اقتصادی و با محاصره نظامی و یا چه و چه، نمی‌شود به زانو در آورد. پس آن عقبه را باید بمباران کرد؛ فرهنگ او را، اخلاق او را، ایمان او را، ایثار او را، اعتقاد به دین او را، اعتقاد به رهبری او را، اعتقاد به قرآن و جهاد و شهادت او را؛ این‌ها را باید از بین برد؛ و شروع کرد.» (دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه تهران ۱۳۷۱/۵/۲۱)

بنابراین آنچه مسلم است ما با یک تهاجم و جنگ حقیقی و سازمان‌یافته مواجه هستیم که از راه‌های بسیار مختلف و بسیار هنرمندانه به اجرا گذاشته شده است و هدف آن استحاله فرهنگی، بی‌ثبات‌سازی، براندازی و مهار و انزوای بین‌المللی انقلاب اسلامی است. استکبار جهانی با بارگیری قدرت نرم خود جنگ و چالش بزرگی را در ابعاد مختلف و در محیط‌های متفاوت داخلی، منطقه‌ای و جهانی آغاز نموده است. مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه‌العالی) می‌فرماید: «در دنیا یک جنگ عظیم و یک چالش بزرگ بر پاست؛ جنگ توپ و تفنگ نیست، اما جنگ اراده‌ها و عزم‌ها و سیاست‌ها و تدبیرها است.» (دیدار با اعضای بسیج دانشجویی ۸۶/۲/۳۱)

مبانی نظری

الف - پیشینه :

قرآن کریم، بصیرت و جنگ نرم، نظام قرآنی و مقابله با تهدیدات جنگ نرم مقاله است که توسط خانم اکرم هاشمی نژاد در سال ۱۳۸۹ نوشته شده در این مقاله تفسیر سیاسی آیات قرآن در ارتباط با جنگ نرم و عوامل موثر در آن از منظر معلم و مفسر قرآن حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای مطرح گردیده و نگرشهای تفسیری این نایب امام زمان (علیه السلام) در ارتباط با بصیرت آفرینی و خشتی سازی جنگ نرم ارائه شده است.

مقاله ای دیگر تحت عنوان تحلیل جنگ نرم اعتقادی، بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم توسط علی رشیدپور، ؛ رضا اسماعیلی در سال ۱۳۹۴ نوشته شده در این پژوهش ضمن مطالعه قرآن و استخراج مؤلفه‌ها و شاخص‌های مختلف جنگ نرم و شیوه‌های مقابله در حوزه اعتقادی، داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه مورد ارزیابی کارشناسان قرآنی و فرهنگی قرار گرفت و پس از تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی، شاخص‌های جنگ نرم اعتقادی و روش‌های مقابله مربوط به هر شاخص مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاصل نشان داد که شیوه‌های مختلفی از قبیل تکذیب، تحریف، کتمان حقیقت، ایجاد شک و شبهه، کفر ورزیدن، شرک، خرافات، درآمیختن حق و باطل، مجادله، دروغ بستن به خدا، ایمان به بعضی و کفر به بعضی دیگر، خروج از دین، و سوءاستفاده از مقدسات، در این نوع جنگ استفاده شده است. برخی از شیوه‌های مقابله نیز شامل روشنگری گفتگو، دعوت به ایمان، استدلال، پاسخ دادن، هشدار، نهی کردن، سرزنش، ایجاد ترس، اتمام حجت، مبارزه طلبی، بیم دادن، و مجازات (برخورد قهری) می‌شود.

در مقاله‌ای با عنوان «جایگاه امنیت و قدرت در اندیشه سیاسی اسلام و امام خمینی (رحمت الله علیه)» که در سال ۱۳۹۲ توسط دکتر محمد عیان‌فر به رشته تحریر در آمده است این چنین عنوان گردیده که مباحث مربوط به دیدگاه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) از آنجایی در ادامه بحث امنیت و قدرت در اسلام مورد توجه قرار می‌گیرد که در واقع، اندیشه‌های سیاسی و حکومتی امام، باز تاب تفسیر ایشان از سیاست و حکومت در اسلام می‌باشد. امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) با توجه به دیدگاه ویژه‌ای که در خصوص حکومت اسلامی داشتند و تمامی تلاش خود را در دوران مبارزات و استقرار نظام، صرف پیاده نمودن آن نمودند، در زمینه مفاهیمی چون امنیت و منافع ملی و قدرت نیز دارای تفسیر مذهبی ویژه خود بودند. آنچه که امروزه در مباحث سیاسی، خصوصاً در مباحث سیاست خارجی، بیشتر مدنظر می‌باشد، مفهوم امنیت ملی است نه فقط امنیت تنها. امنیت ملی از مفاهیمی است که عمر چندانی در مباحث سیاسی ندارد. ریشه آن به انقلاب کبیر فرانسه بر می‌گردد؛ آنچه که می‌توان در اینجا به آن اشاره نمود، این است که امنیت و قدرت ملی دارای دو بعد می‌باشد: ۱- بعد داخلی، ۲- بعد خارجی. به رغم اینکه نمی‌توان در اسلام تعریف خاصی از امنیت و قدرت ملی را جست جو نمود.

ب - مفهوم شناسی :

جنگ نرم:

الف- چیستی: جنگ نرم در برابر جنگ سخت در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد. جنگ روانی، جنگ رایانه‌ای، اینترنتی، براندازی نرم، راه‌اندازی شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی و شبکه‌سازی از اشکال جنگ نرم هستند. جنگ نرم در پی از پای درآوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کند و با بمباران خبری و تبلیغاتی در نظام سیاسی - اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی تزریق کند. به‌عبارت دیگر جنگ نرم، مجموعه اقدامات خصومت‌آمیز، تعددی و برنامه‌ریزی شده است که موجب دگرگونی در هویت فرهنگی، «ارزش‌ها و نگرش‌های پایه و بنیادین» و القای ناکارآمدی مدل سیاسی مورد قبول مردم در یک نظام سیاسی می‌شود.. (نائینی. ۱۳۸۷: ۴۴) جنگ نرم تلاش برنامه‌ریزی شده برای استفاده از ابزارها و روش‌های تبلیغی، رسانه‌ای سیاسی و روان‌شناختی برای تأثیر نهادن بر حکومت‌ها، گروه‌ها و مردم کشورهای خارجی به منظور تغییر نگرش‌ها ارزش‌ها و

رفتارهای آنان» است. «جنگ نرم در دو حوزه دارای فعالیت چشمگیر می‌باشد، نخست: تصرف قلب‌ها و هدایت محبت‌ها و دوستی‌های مردم و سپس، وارد کردن شبهات و حمله به باورها و اعتقادات مردم و بر هم ریختن اذهان مخاطبان.» (رنجبران، ۱۳۸۸: ۴۲). اصولاً جنگ‌هایی که از نوع نظامی است و از وسایل و ادوات نظامی در آن استفاده می‌شود، به‌عنوان جنگ سخت مشهور است. ولی اگر در این جنگ از وسایل و ادوات و کالاهای فکری و فرهنگی استفاده شود، اصطلاحاً به آن جنگ نرم^۱ اطلاق می‌کنند.

ب- ویژگی‌ها: شباهت اندکی بین ویژگی‌های جنگ سخت و نرم وجود دارد. جنگ نرم فاقد خصوصیات و مشخصات بارز جنگ سخت است. آثار فیزیکی آن مدت‌ها مخفی مانده و ناگهان مشاهده و مشخص می‌شود. این جنگ می‌تواند خطرات اصلی را نسبت به حریف پنهان کند و تهدیدات را کوچک‌تر و کم اهمیت‌تر از آنچه هستند، نشان دهد. همچنین می‌تواند دشمنانی تولید کند که یا وجود ندارند و یا کم اهمیت است. با اقدامات جنگ نرم بخش زیادی از سرمایه‌ها و توان ملی صرف پیروزی و یا کسب برتری در این جنگ می‌شود. یکی از موارد که در آن ویژگی‌های قدرت نرم با جنگ نرم یکسان می‌نماید عبارت است از:

« قدرت نرم توانایی به‌دست آوردن نتایج مطلوب است به‌دلیل اینکه دیگران همان چیزی را بخواهند که شما می‌خواهید. قدرت نرم دیگران را به پیروی از هنجارها و نهادهای مورد نظر یا موافقت با آن‌ها قانع می‌کند. قدرت نرم می‌تواند به توانائی ارائه دستور کار از رهگذر هنجارها و نهادهایی استوار باشد که برتری‌ها را شکل می‌دهد... این قدرت به‌طور گسترده‌ای بر قدرت اقناع اطلاعات آزاد متکی است که عامل در صدد انتقال آن است این قدرت با استفاده از ارتباطات، اطلاعات، انفورماتیک، ماهواره، ابر رسانه‌های خبری، امواج رادیویی مشخص و تلویزیونی به تبلیغات در جهت متقاعد کردن رقیب یا دشمن می‌کوشد.» یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جنگ نرم این است که با هزینه‌ای بسیار اندک در مقابل با جنگ سخت به نتیجه می‌رسد.

تهدید نرم: قبل از به وقوع پیوستن هر جنگی ابتدا تهدیدات بالقوه‌ای وجود دارد که باید آنها را شناخت و از تبدیل شدن آنها به حالت بالفعل جلوگیری نمود. تهدید نرم، عبارت است از تلاش عمدی و برنامه‌ریزی شده یک دولت به‌منظور ایجاد و بهره‌گیری از نارضایتی‌های داخلی و چالش‌های اجتماعی کشور حریف جهت دستیابی به اهداف و منافع مورد رقابت. (حسینی، ۱۳۹۰:

1- Hard War
2 - SOFT WAR

۸۹) تهدید نرم^۱ مجموعه اقداماتی است که باعث دگرگونی هویت فرهنگی و الگوهای رفتاری مورد قبول یک نظام سیاسی شود تهدید نرم نوعی سلطه در ابعاد سه گانه حکومت، اقتصاد و فرهنگ است که از طریق استحاله الگوهای رفتاری در این حوزه‌ها، ایجاد شده و نمادها و الگوهای نظام سلطه جایگزین آن‌ها می‌گردد. با این نگرش، تمامی تحولاتی که موجب شود تا اهداف و ارزش‌های حیاتی یک نظام سیاسی به خطر افتد یا باعث ایجاد تغییر و دگرگونی اساسی در عوامل تعیین‌کننده هویت ملی و دینی یک کشور شود تهدید نرم به‌شمار می‌آید. در تهدید نرم، [جنگ نرم] بدون لشکرکشی فیزیکی کشور مهاجم اراده خود را بر یک ملت تحمیل و آن را در ابعاد گوناگون یا روش‌های نرم‌افزاری اجرا می‌کند. تغییرات حاصل از تهدید نرم، [جنگ نرم] درونی، آرام، ذهنی و تدریجی است. «(امیری، ۱۳۸۷: ۲۳)

راهبرد: در تعریف راهبرد می‌توان چنین گفت که راهبرد، برنامه طراحی شده‌ای است برای نحوه کاربرد امکانات (بالفعل / بالقوه) در جهت نیل به اهداف در سطح ملی و در دوره‌ی زمانی مشخصی که با توجه به شرایط داخلی و خارجی هر بازیگر صورت می‌پذیرد. (افتخاری، ۱۳۸۵: ۲۸) به بیان دیگر راهبرد حاصل ایجاد پیوند و ارتباط میان چهار عامل نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی می‌باشد که حاصل این پیوند و رابطه ایجاد مزیت رقابتی پایدار و کسب برتری در برابر رقبا است. (دیوید، ۱۹۹۹: ۴۸)

تهاجم فرهنگی: با توجه به رشد فکری و آگاهی عمومی ملت‌های جهان به خصوص طی قرن اخیر و هزینه‌های زیادی که لشکرکشی‌های نظامی در پی دارد، استعمارگران روش نفوذ در کشورها را تغییر داده‌اند و اجرای مقاصد خود را تحت عناوین تبلیغ مذهبی، رواج فناوری، ترویج زبان، انجمن‌های خیریه، ترویج بهداشت، سواد آموزی و... در آورده‌اند. به نحوی که تاریخچه روابط و سیاست‌های فرهنگی فوق، حکایت از برنامه ریزی‌های دقیق به منظور مهیا نمودن زمینه اسارت کامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورهای هدف را در سر می‌پروراند. (امیری، ۱۳۸۷: ۱۱۲). تهاجم فرهنگی هجومی است از سوی یک نظام فرهنگی خاص به نظام فرهنگی دیگر که از طریق شیوه‌ها و ابزارهای خاص فرهنگی و به صورتی یک‌جانبه و ناگهانی صورت می‌گیرد و هدف اساسی آن جایگزینی ارزش‌ها، روش زندگی، اخلاقیات و نظام مکتبی فرهنگ مهاجم به جای ارزش‌ها، روش زندگی، اخلاقیات و نظام مکتبی فرهنگ مورد تهاجم می‌باشد (همان: ۳۴)

در این تحقیق پس از مشخص شدن شاخص‌های متغیر که پایه‌های سؤال‌های پرسش‌نامه را تشکیل می‌داد و همچنین پس از تلخیص داده‌های به‌دست آمده، اقدام به تهیه پرسش‌نامه گردید. یک پرسش‌نامه با تعدادی سؤال بسته و یک سؤال باز طراحی گردید. سؤال‌های بسته با استفاده از طیف لیکرت و مقیاس فاصله‌ای اندازه‌گیری شد و تأثیرات جنگ نرم بر جامعه اسلامی به‌صورت تجزیه و تحلیل توصیفی اطلاعات انجام گردید و شناخته شد. در انتها جهت نشان دادن همپوشانی داده‌های حاصل از منابع، تحلیل نهایی انجام گردید. به‌منظور تعیین روایی پرسش‌نامه، ابتدا ۱۲ نسخه پرسش‌نامه تهیه و جهت تعیین اعتبار به کارشناسان داده شد. سپس اصلاحات لازم بر اساس راهنمایی‌ها انجام گرفته در پرسش‌نامه اعمال و مجدداً پرسش‌نامه تصحیح شده به تعداد دیگری از کارشناسان و متخصصین واگذار گردید و سپس مورد بهره‌برداری قرار گرفت. به‌منظور تعیین اعتبار پرسش‌نامه، تعداد ۲۵ نسخه پرسش‌نامه تأیید شده به دانشجویان در مراکز مختلف داده شد و برای افزایش اعتبار پرسش‌نامه با طرح مجدد سؤال‌ها به گونه‌ای دیگر و در زمانی دیگر از اطلاعات مشترک چندین استاد با تجربه استفاده گردیده است و سپس با استفاده از نرم‌افزار تحلیل داده‌های پژوهشی^۱، پایایی آن‌ها اندازه‌گیری شد.

ج- چارچوب نظری: جنگ نرم از منظر قرآن: از پیامبر بزرگ اسلام (صلی‌الله‌علیه و آله) نقل شده است که «برتری قرآن بر سایر سخن‌ها همانند برتری خدا بر مخلوقات اوست». امام هشتم (علیه‌السلام) از امام کاظم (علیه‌السلام) نقل کرده‌اند که مردی از امام صادق (علیه‌السلام) پرسید، چگونه است که قرآن هر چه خوانده و منتشر می‌شود جز بر تازگی و طراوتش افزوده نمی‌شود؟ امام صادق (علیه‌السلام) پاسخ دادند که، زیرا خداوند آن‌را برای زمان و مردم خاصی قرار نداده است. بنابراین در هر عصری نو، پیش هر ملتی تا روز قیامت تازه و شاداب است. از دید قرآن منشأ قدرت فرد، گروه و جامعه، ذات لایزال باری تعالی است. خداوند متعال در قرآن به مؤمنان سفارش به تهیه و تدارک هر دو نوع قوای مادی و معنوی نموده است. خداوند در قرآن کریم همواره مسلمانان را برای مقابله با مستکبران هوشیار نموده و چنین فرموده است: «وَاعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَاعْدُوكُمْ وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ»^۲ و تا می‌توانید قدرت و نیرو آماده و مهیا کنید، از آلات جنگی و اسبان سواری برای تهدید دشمنان خدا، و دشمنان خودتان و بر قوم دیگری که شما بر دشمنی آن‌ها مطلع

نیستند و خدا به آن‌ها آگاه است و آنچه در راه خدا صرف می‌کنید خدا به شما عوض خواهد داد و هرگز به شما ظلم نخواهد کرد. (سوره مبارکه انفال آیه ۶۰)

قدرت، در قرآن کریم با تعبیر سلطان به معنی «قدرت و تسلط» یاد شده است. یا به معنی دلیل و حجت که منشأ غلبه و قدرت و تسلط است و حتی در مورد تسلط شیطان بر انسان نیز به کار رفته است: «أَمَّا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ»؛ (سوره مبارکه نحل/آیه شریفه ۱۰۰) و همچنین در مورد تسلط قانونی یک انسان بر یک عمل خاص نیز به کار رفته است. «وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا» و هر کس بی گناه کشته شود برای وارث و سرپرست او حق و قدرت تلافی و قصاص مقرر فرموده‌ایم. (سوره مبارکه اسراء آیه شریفه/۳۳) قدرت و توان نظامی به معنای ایجاد رعب در دل دشمن است تا فکر تجاوز را به ذهن خود راه ندهد. (تفسیر نمونه جلد ۸: ۷۹۱)

در خصوص جنگ نرم نیز آیات زیادی در کتاب آسمانی وجود دارد. بهترین پشتوانه و تکیه گاه در جنگ نرم خداوند است و باید در این راه بر او توکل کرد و هر کس که واقعاً توکل بر خدا کند خداوند نیز او را کفایت می‌کند معنی درست توکل بهره‌گیری از همه‌ی امکانات با توجه به عقل و امکانات مادی و معنوی و برنامه‌ریزی دقیق است. در نگاه قرآن برخلاف نگاه مادی، فرجام تاریخ، پیروزی اهل حق بر باطل است و با فرهنگ مهدویت پیروزی قطعی و روشن با اهل حق آشکار می‌شود و این اعتقاد به انسان مؤمن نیرو و قوتی وصف ناشدنی می‌بخشد که قابل مقایسه با هیچ مکتبی نیست. (یوسفی، ۱۳۸۷: ۲۷۶)

قدرت‌های نرمی نیز وجود دارند که هرچند ریشه‌ی در ابعاد غیرمادی دارد اما به‌کارگیری آن توسط نظام مقدس جمهوری اسلامی مغایر با ارزش‌های اخلاقی و دینی می‌باشد؛ و نظام اسلامی در صدد کسب آن نیز نمی‌باشد. خداوند متعال در قرآن این نوع قدرت‌ها را از کید شیطان و ضعیف می‌شمارد و می‌فرماید: الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا " کسانی که ایمان آورده‌اند در راه خدا جهاد و مبارزه می‌کنند و کسانی که کافر شده‌اند در راه طاغوت می‌جنگند پس با یاران شیطان بجهنگید که مکر و نیرنگ شیطان ضعیف است. " (سوره مبارکه نساء، آیه شریفه ۷۶) همچنین خداوند متعال اعمال مذبحانه کافران را به سخره گرفته و در برابر نور حق آن را به هیچ می‌انگارد و می‌فرماید: يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَن يُتِمَّ نُورَهُ وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ " کافران می‌خواهند نور خدا را به نفس تیره و گفتار جاهلانه خود خاموش کنند و خدا آن را نگهداری تا آنکه نور

خود را در منتهای ظهور و حد اعلای کمال برساند هر چند کافران ناراضی و مخالف باشند.
 ”(سوره مبارکه توبه، آیه شریفه ۳۲)

خداوند در آیه‌ی ۲۱۷ سوره‌ی مبارکه بقره می‌فرماید: "و لایزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم إن استطاعوا". معنای آیه این است که دشمنان شما همواره با شما در جنگ هستند. واژه لایزالون، دلالت بر استمرار دارد و گویای این است که دشمنان همیشه با شما در جنگند. منتهی بسته به شرایط مکانی و زمانی نوع این جنگ ممکن است متفاوت باشد. گاهی جنگ، جنگ نظامی است. گاهی اقتصادی است و گاهی نیز یک جنگ فرهنگی می‌باشد که خود شاخه‌ای از جنگ نرم است. قدرت نرم برای مبارزه در جنگ نرم از منظر اسلام و قرآن نیز دارای جایگاه ویژه‌ای می‌باشد و مؤلفه‌های آن از منظر اسلام با سایر فرهنگ‌ها متفاوت است. در نگاه اسلام، خداوند منشأ اصلی همه قدرت‌ها است. ذیل این قدرت، هیچ قدرتی را تاب عرض اندام نیست و همه‌ی قدرت‌های مادی و معنوی ذیل اراده او و به اذن او شکل گرفته‌اند. روح حاکم بر انقلاب اسلامی که روحی دینی و خدا باورانه است به‌طور کامل از روح مادی‌گرایانه و سکولاریستی مدرنیته، نظام‌های سیاسی بر خاسته از آن و حتی انقلاب‌های شکل گرفته در این فضا متفاوت بوده است. از همین روی خاستگاه قدرت، قدرت نرم و طبیعت و ماهیت آن متفاوت از نوع غربی آن می‌باشد. (مرادی، ۱۳۸۸، ۲۲)

اصول فرهنگی و ارتباط آن با جنگ نرم: با بررسی آرا صاحب نظران خارجی مواردی را می‌یابیم که جالب توجه می‌باشد. متیوفریزر در کتاب تسلیحات اختلال جمعی، می‌نویسد: در سطح کلان و در عرصه روابط بین‌الملل، «قدرت نرم از فرهنگ سرچشمه می‌گیرد». جوزف نای این گونه عنوان می‌کند که قدرت نرم «جلب نمودن مردم به جای اجبار آن‌ها است». (گلشن پژوه، ۱۳۸۷: ۲۲)

در سخنان مربوط به جمع کارشناسان داخلی نیز مواردی این چنینی یافت می‌شود که ارتباط جنگ نرم را با اصول فرهنگی می‌رساند. قدرت نرم، روح، اعتقادات و فرهنگ مردم را مورد هدف قرار می‌دهد. قدرت متقاعد کننده نرم همسان قدرت سخت مهم است و اگر دولتی بتواند قدرتش را در نگاه دیگران مشروع جلوه دهد، برای رسیدن به خواسته‌هایش با مقاومت کمتری روبرو خواهد شد. اگر فرهنگ و ایدئولوژی دولتی جذاب باشد، دیگران با رغبت بیشتری از آن تبعیت خواهند کرد و اگر بتواند هنجارهای بین‌المللی را هماهنگ و سازگار با جامعه خویش به وجود آورد، کمتر مجبور به تغییر اجباری خواهد بود. (افتخاری، ۱۳۸۵: ۸۲).

شاید بتوان مهم‌ترین مؤلفه‌ها و شاخص‌های قدرت نرم را در سه دسته فرهنگ، اقتصاد و سیاست جای داد. در عرصه فرهنگ یا اجتماع، مقوله‌هایی چون هنر (شامل فیلم و سرگرمی، موسیقی، تئاتر و هنرهای نمایشی)، رسانه‌ها (شامل رادیو و تلویزیون، روزنامه‌ها و مجلات، اینترنت و ماهواره‌ها)، دانش و ورزش مطرح می‌گردند.

فرهنگ حتی در برگیرنده مواردی چون ذائقه غذایی یک ملت، خصلت‌های پسندیده ملی که زبانزد جهانی است، موقعیت فرهنگی ممتاز (شامل دارا بودن آثار باستانی و گردشگری، بزرگان ادبیات، شعر، رمان، موسیقی و هنر) و تعداد محصولات فرهنگی یک کشور نیز می‌باشد. (روحانی، ۱۳۸۸: ۳۴) فرهنگ هر جامعه در جنگ نرم همواره مورد هدف بوده و رابطه‌ی آن را می‌توان رابطه‌ای مستقیم دانست که قدرت نرم از فرهنگ سرچشمه می‌گیرد.

خداوند در قرآن کریم در مورد رعایت اصول فرهنگی آیات زیادی را فرستاده‌اند که در جنگ نرم از سوی دشمنان این اصول مورد توجه قرار گرفته و آنها سعی در تضعیف این اصول دارند.

مجاهدان مسلمان برای رضای خدا و ریشه‌کن کردن ظلم و شرک می‌جنگند و در این نبرد تنها تکیه‌گاهشان خداست و به نصرت و یاری خدا باور دارند و معتقدند که خداوند از آنجا که مولای مؤمنان است، از یاوران دین خود دفاع می‌کند. (سوره مبارکه حج، آیه شریفه ۳۸). به همین جهت مجاهدان، بر خداوند توکل می‌کنند. (سوره مبارکه آل عمران، آیه شریفه ۱۶۰) و با توجه به همین اعتقاد، در تمامی صحنه‌های زندگی و از جمله در میدان‌های نبرد، خاضعانه و متواضعانه به خدا متوسل شده، قوت، قدرت، نصرت و غلبه را از او می‌خواهند. حوزه‌ی فرهنگی، حوزه‌ای بسیار مهم بوده و دامنه تأثیرات آن به داخل سایر حوزه‌های جریان دارد. بنابراین به‌عنوان حوزه‌ی مرکزی در نظر گرفته شده و تلاش بیشتری در این حوزه که محور اصلی است انجام خواهد گرفت.

تافلر بر این باور است که انقلاب اسلامی ایران گفتمان نوینی را پدید آورده است که بُعد فرهنگی آن ارجح بر سایر ابعاد دیگر است. این واقعیت به سبب احیای نظام ارزشی مبتنی بر خصایص فرهنگی (مذهبی و ملی) هویت نوینی را در مردم جامعه اسلامی شکل داده است که متمایز از هویت سایر ملل مسلمان است. (نایینی، ۱۳۸۷: ۱۰). عوامل و مؤلفه‌های قدرت نرم در حوزه‌ی فرهنگی در جامعه و نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران عبارتست از: - در عرصه‌ی تمدن شامل (سابقه تاریخی فرهنگی-تمدنی، سابقه تاریخی فرهنگی-مذهبی، مشاهیر جهانی و توان اسطوره‌سازی، ...) در عرصه‌ی علمی مشتمل بر، (سابقه تاریخی علمی، جایگاه ارزشی علم و دانش

نزد جامعه، دانشمندان متعهد و جوان، دستاوردهای علمی اخیر ناشی از جنبش علمی و نرم (افرازی)

حوزه‌ی امور دفاعی و ارتباط آن با جنگ نرم: مفاهیم امور دفاعی و جنگ نرم در تعامل بسیار نزدیکی با یکدیگر می‌باشند و تا حدود زیادی غیر قابل تفکیک است. مهم‌ترین و مؤثرترین راهکار دفاعی و مقابله با جنگ نرم، رجوع به امام حق و رهبری صالح به هنگام تهاجم دشمنان است. نقشی که رهبری می‌تواند در دفع هجمات و خنثی‌سازی آن ایفا کند، بی‌بدیل است. رهبر به هنگام بروز حوادث و فتنه‌های گوناگون همانند پرچم است که امت به او چشم دوخته باشد. باید توجه داشت که به همان اندازه که یک رهبر الهی و عالم و صالح، راه وصول انسان را به هدف نهایی، آسان و سریع می‌سازد، تن دادن به رهبری مستکبران و پیشوایان کفر نیز او را به پرتگاه شقاوت می‌افکند. شناخت رهبر الهی و پیروی مطلق از ایشان نیاز به بصیرت دارد. (هاشمیان‌فرد، ۱۳۹۰: ۱۷۹)

بصیرت چراغی است که همواره روشنگر و نجات‌بخش انسان از گمراهی‌ها است و به انسان قدرت می‌دهد تا با حق محوری راه صواب را از ناصواب تشخیص داده و راه حق را برگزیند. بصیرت نیرویی نهانی و قوه‌ای قلبی است که در شناخت حقایق تا عمق وجود و باطن ذات آن رسوخ می‌کند. بصیرت به معنای درک عمیق است که ابزاری برای شناخت حق و برون رفت از چالش‌ها است و برای همه، به ویژه دست‌اندرکاران و مسئولان نظام امری ضروری است.

حوزه دفاعی یکی از حوزه‌های مهم قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران است و شامل مواردی از جمله آمادگی دفاعی، عزم و اراده، مجاهدت و فداکاری و جهاد و شهادت می‌باشد. این جمله مشهور بارها و بارها از زبان بنیان‌گذار جمهوری اسلامی حضرت امام خمینی (علیه‌السلام) شنیده شده است.

اگر جامعه اسلامی در راه ارتقاء این عامل برنامه‌ریزی نماید موفق خواهد بود. دشمن در جنگ نرم می‌کوشد تا اصول دفاعی را با از بین بردن ایمان و اعتقاد به نظام تضعیف نماید. در این راه هدف اصلی دشمنان معطوف بر از بین بردن آمادگی دفاعی رزمندگان اسلام و جدا کردن مردم جامعه از فرهنگ جهادی و شهادت‌طلبی می‌باشد. چرا که از ویژگی‌های بارز رزمندگان اسلام، برگزیدن آخرت بر دنیا و فرهنگ استقبال از شهادت است. قرآن مجید فرموده: «فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ». آنان همنشین کسانی خواهند بود که خدا،

نعمت خود را بر آنان تمام کرده است، از پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان. (سوره مبارکه نسا، آیه شریفه ۶۹)

روش‌شناسی:

این تحقیق بر مبنای دستاورد و نتیجه تحقیق، از نوع کاربردی است یعنی نتایج آن می‌تواند مبنای عمل و تصمیم‌گیری در سازمان‌های دفاعی جمهوری اسلامی ایران و شورای امنیت ملی قرار گیرد. و روش تحقیق از نوع پیمایشی، توصیفی - تحلیلی است. چون محقق نه تنها در یک مرحله از فرآیند انجام کار به شناسایی و توصیف جنگ نرم می‌پردازد، بلکه تأثیرات متغیر مستقل (جنگ نرم) بر متغیر تابع (جامعه اسلامی و اصول آن) نیز پرداخته و راهبردهای مقابله با آنها را نیز پیشنهاد داده است. همچنین این تحقیق بر مبنای نوع داده‌های مورد نیاز، با رویکرد آمیخته (کمی و کیفی) انجام شده است.

در این تحقیق، داده‌های لازم با استفاده از دو روش مطالعه کتابخانه‌ای و مطالعه میدانی، جمع‌آوری شده‌اند. در روش کتابخانه‌ای از ابزار فیش‌برداری و همچنین نت‌برداری و در روش میدانی از ابزار پرسش‌نامه استفاده شده است.

جامعه و نمونه آماری: جامعه آماری تحقیق حاضر را، دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۳-۹۴ دانشگاه عالی دفاع ملی و دانشگاه ادیان و مذاهب به تعداد ۱۰۰ نفر تشکیل داده‌اند که تمام زوایای تحقیق را با پاسخ‌گویی صحیح به سؤالات تحت پوشش قرار دهند و با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۵ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین گردیدند برای تعیین اندازه نمونه از تخمین فاصله‌ای میانگین و فرمول کوکران استفاده شده است.

$$n = \frac{NZ_{\alpha}^2 P(1-P)}{(N-1)d^2 + Z_{\alpha}^2 P(1-P)} \quad n = \frac{100 \times 1/96^2 \times 0/24}{99 \times 0/02 + 1/96^2 \times 0/24} = \frac{92/20}{3/68} = 25$$

با ضریب اطمینان ۹۵٪ از طریق جدول مربوطه محاسبه $Z_{\frac{\alpha}{2}}$

شده است. که مقدار آن ۱,۹۶ می‌باشد، واریانس جامعه آماری از روی تحقیق انجام گرفته شده از قبل تعیین شده است.

تعیین روایی و پایایی داده‌ها: پایایی و روایی بخشیدن به ابزار اندازه‌گیری این تحقیق با توجه به موارد رعایت شده ذیل تعیین گردیده است:

الف- تعیین پایایی و روایی اسناد و مدارک:

(۱) پایایی اسناد و مدارک: اسناد و مدارکی که از آن‌ها در این تحقیق بهره‌برداری گردید گویای متغیرها و مفاهیم مورد نظر تحقیق هستند. با افراد صاحب نظر در زمینه مقابله با جنگ نرم تبادل نظر گردید. از اسناد و مدارک و همچنین از کتب و نشریات معتبر منتشر شده توسط دفتر پژوهش‌های فرهنگی و دیگر مراکز علمی و همچنین مقالات موجود در اینترنت مرتبط با موضوع استفاده شده است.

(۲) روایی اسناد و مدارک: استفاده از اسناد و مدارکی مانند کتب معتبر و همچنین سخنان مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه العالی) در رابطه با موضوع که هم مورد تأیید افراد صاحب نظر بوده و هم جنبه کاربردی دارند. انتخاب اسناد و مدارک معتبر و مختلف حاصله از تحقیقات به عمل آمده، که اسناد و مدارک موصوف به علت دست اول بودن از پایایی لازم برخوردار خواهند بود؛ لذا روایی و قابلیت تکرار آن وجود دارد.

پ- تعیین پایایی و روایی پرسشنامه:

(۱) پایایی پرسشنامه: جهت پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده شده است. این آمار دارای این توانایی است که ثبات (پایایی) هر آزمونی را با توجه به همبستگی درونی سؤال‌های نشان دهد و همچنین با توجه به همین ویژگی می‌تواند تا حد بسیار زیادی نشان‌دهنده روایی یک سری سؤال هم باشد. نظر به اینکه پرسشنامه به صورت طیف لیکرت طراحی شده و در واقع از نوع نگرش‌سنجی می‌باشد، به همین جهت مناسب‌ترین روش برای محاسبه ضریب پایایی، ضریب آلفای کرونباخ است:

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(\frac{\sum S_i^2 - S^2}{S^2} \right)$$

✓ در این فرمول K تعداد سؤالات پرسشنامه، S_i^2 واریانس کل و $\sum S_i^2$ مجموع واریانس هر یک از سؤالات پرسشنامه است.

ضریب پایایی برای کل پرسشنامه، و همچنین ضرایب همبستگی محاسبه شده برای هر کدام از خرده مقیاس‌ها یا سؤالات مربوط به هر متغیر ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده است. نظر به اینکه حداقل ضریب پایایی لازم برای پرسشنامه‌های مقالات پژوهشی ۰/۷ می‌باشد و ضرایب آلفای کرونباخ محاسبه شده بایستی از این مقدار بالاتر باشد، در آن صورت می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه مورد استفاده در این مقاله از پایایی لازم برخوردار است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

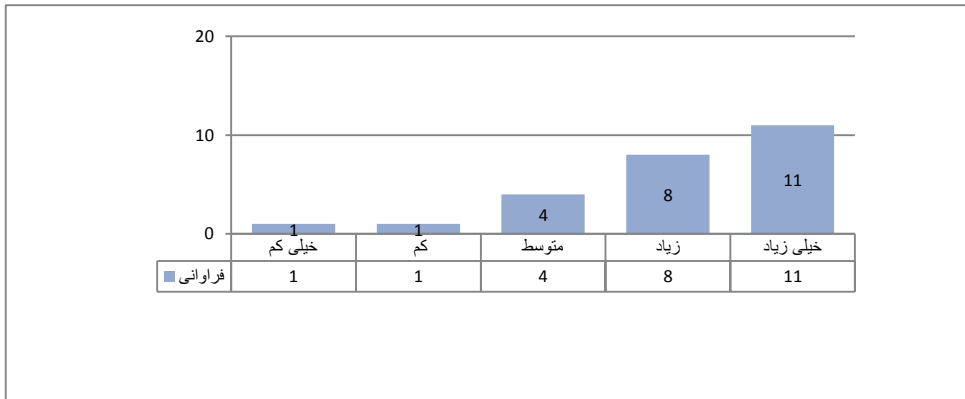
تجزیه و تحلیل فرضیه اول: احتمالاً راهبردهای فرهنگی (جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.
الف) تعریف فرض‌ها:

فرض صفر: احتمالاً راهبردهای فرهنگی (جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم نیستند.
فرض مقابل: احتمالاً راهبردهای فرهنگی (جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.

جدول توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح شده در شاخص‌های فرض اول

ب) توصیف:

با توجه به جداول و نمودار فوق، نتایج حاصله مبین این مطلب است که از تعداد ۲۵ نفر

پرسش‌شوندگان (جامعه نمونه) به طور میانگین تعداد ۱۱ نفر گزینه خیلی زیاد، ۸ نفر گزینه زیاد، تعداد ۴ نفر گزینه متوسط تعداد ۱ نفر گزینه کم و تعداد ۱ نفر گزینه خیلی کم را انتخاب نموده‌اند. بنابراین نتایج حاصله بیانگر این واقعیت است که ۷۶٪ افراد جامعه نمونه (اکثریت مطلق) معتقدند که راهبردهای فرهنگی (جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی) از منظر قرآن کریم، راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.

می‌توان میانگین و واریانس داده‌های فوق را به صورت زیر محاسبه کرد

میانگین:

$$\mu_{\bar{x}} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n} = \frac{102}{25} = 4/08$$

واریانس:

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^N f_i (x_i - \bar{x})^2}{n} = \frac{27/84}{25} = 1/1136$$

انحراف معیار:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = 1/055$$

ج) آزمون فرضیه اول: در این پژوهش جهت بررسی تصادفی نبودن پاسخ‌های نمونه آماری فرضیه‌های تحقیق از آزمون کای-مربع (آزمون خی دو) استفاده شده است.

جدول محاسبه آماره آزمون فرضیه اول

$(fo_{ij} - fe_{ij})^2$ fe_{ij}	مجدور انحراف از میانگین $(fo_{ij} - fe_{ij})^2$	انحراف از میانگین $fo_{ij} - fe_{ij}$	فراوانی مورد انتظار fe_{ij}	فراوانی مشاهده شده fo_{ij}	رتبه	رتبه r_j
۷/۲	۳۶	۶	۵	۱۱	خیلی زیاد	۱
۱/۸	۹	۳	۵	۸	زیاد	۲
-۲	۱	-۱	۵	۴	متوسط	۳
۳/۲	۱۶	-۴	۵	۱	کم	۴
۳/۲	۱۶	-۴	۵	۱	خیلی کم	۵
۱۵/۶	-	-	۲۵	۲۵	جمع	

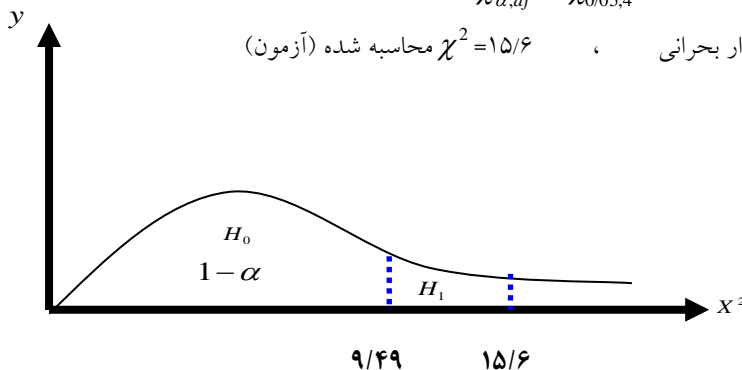
$$fe_{ij} = \frac{\sum fo_{ij}}{n} = \frac{25}{5} \Rightarrow fe_{ij} = 5$$

فراوانی مورد انتظار:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(Fo_i - Fe_i)^2}{Fe_i} = 15/6 \quad df = r - 1 = 4 \quad \alpha = 0/05$$

$$\chi^2_{\alpha, df} = \chi^2_{0/05, 4} = 9/49$$

نقطه بحرانی: $\chi^2 = 9/49$ مقدار بحرانی $\chi^2 = 15/6$ محاسبه شده (آزمون)

د) تصمیم‌گیری: با توجه به مقدار بحرانی و مقدار آماره آزمون به دست آمده در بالا، از آنجا که آماره آزمون با درجه آزادی ۴ و سطح معنی دار ۰/۰۵، در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد و از مقدار بحرانی جدول بزرگ‌تر است، لذا فرضیه صفر رد و فرضیه ادعا تأیید می‌گردد، بنابراین عوامل کلّی فرهنگی جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی از منظر قرآن کریم راهبردهای برترسازِ مقابله با جنگ نرم هستند. چون χ^2 نشان دهنده آن است که بین دو صفت متغیر بستگی وجود دارد، برای محاسبه شدت آن (ضریب توافقی) از فرمول زیر استفاده می‌شود:

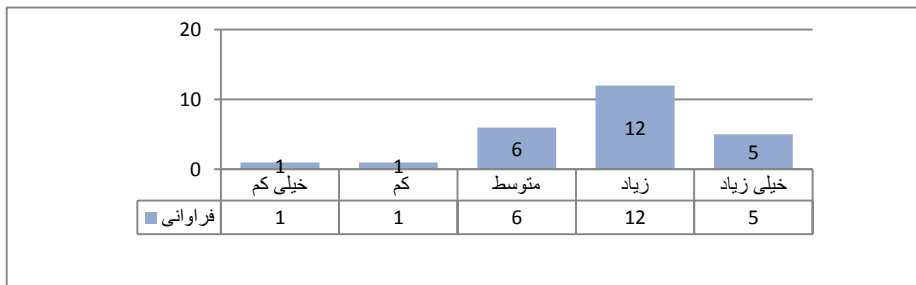
$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{15/6}{15/6 + 25}} = \sqrt{0/3842} = 0/6198$$

یعنی شدت ضریب همبستگی (ضریب توافقی) بین عوامل فرهنگی جلب اعتماد مردم و بصیرت‌افزایی با راهبردهای برتر ساز به میزان ۶۱/۹۸٪ بوده است.

تجزیه و تحلیل هدف دوم:

فرضیه دوم: احتمالاً راهبردهای دفاعی (قدرت‌نمایی و ارعاب و ارباب) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.
الف) تعریف فرض‌ها: فرض صفر: احتمالاً راهبردهای دفاعی (قدرت‌نمایی و ارعاب و ارباب) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم نیستند.
فرض مقابل: احتمالاً راهبردهای دفاعی (قدرت‌نمایی و ارعاب و ارباب) از منظر قرآن کریم راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.

جدول توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح شده در شاخص‌های فرضیه دوم

ب) توصیف: با توجه به جداول و نمودار فوق، نتایج حاصله مبین این مطلب است که از تعداد ۲۵ نفر پرسش‌شوندگان (جامعه نمونه) به طور میانگین تعداد ۵ نفر گزینه خیلی زیاد، ۱۲ نفر گزینه زیاد، تعداد ۶ نفر گزینه متوسط، تعداد ۱ نفر گزینه کم و تعداد ۱ نفر گزینه خیلی کم را انتخاب نموده‌اند.

بنابراین نتایج حاصله بیانگر این واقعیت است که ۶۸٪ افراد جامعه نمونه (اکثریت مطلق) معتقدند که راهبردهای دفاعی (قدرت‌نمایی و ارعاب و ارهاب) از منظر قرآن کریم، راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند.

می‌توان میانگین و واریانس داده‌های فوق را به صورت

$$\mu_{\bar{x}} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n} = \frac{94}{25} = 3/76$$

زیر محاسبه کرد: میانگین:

واریانس:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = 0/9506$$

انحراف معیار:

ج) در این پژوهش جهت بررسی تصادفی نبودن پاسخ‌های نمونه آماری فرضیه‌های تحقیق از آزمون کای-مربع (آزمون خی دو) استفاده شده است.

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^N f_i (x_i - \bar{x})^2}{n} = \frac{22/59}{25} = 0/9036$$

جدول محاسبه آماره آزمون فرضیه دوم

$\frac{(fo_{ij} - fe_{ij})^2}{fe_{ij}}$	مجدور انحراف از میانگین $(fo_{ij} - fe_{ij})^2$	انحراف از میانگین $fo_{ij} - fe_{ij}$	فراوانی مورد انتظار fe_{ij}	فراوانی مشاهده شده fo_{ij}	رتبه	$\frac{f_i}{n}$
۰	۰	۰	۵	۵	خیلی زیاد	۱
۹/۸	۴۹	۷	۵	۱۲	زیاد	۲
۰/۲	۱	۱	۵	۶	متوسط	۳
۲/۲	۱۶	-۴	۵	۱	کم	۴
۲/۲	۱۶	-۴	۵	۱	خیلی کم	۵
۱۶/۴	-	-	۲۵	۲۵	جمع	

$$fe_{ij} = \frac{\sum fo_{ij}}{n} = \frac{25}{5} \Rightarrow fe_{ij} = 5$$

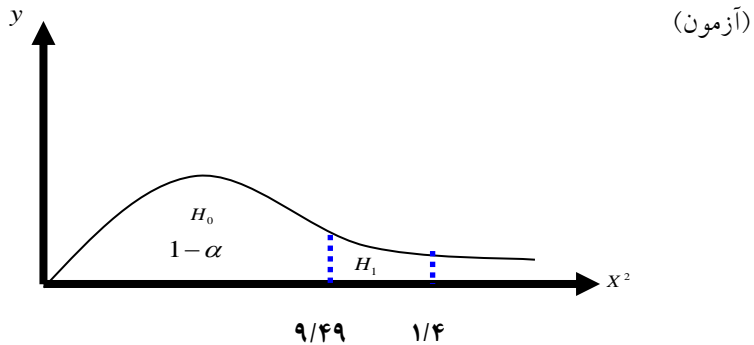
فراوانی مورد انتظار:
آماره آزمون:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(Fo_i - Fe_i)^2}{Fe_i} = 16/4 \quad df = r - 1 = 4 \quad \alpha = 0/05$$

$$\chi^2_{\alpha,df} = \chi^2_{0/05,4} = 9/49$$

نقطه بحرانی :

$$\chi^2 = 16/4 = 4 \text{ محاسبه شده} \quad \chi^2 = 9/49 \text{ مقدار بحرانی}$$

(د)تصمیم گیری:

با توجه به مقدار بحرانی و مقدار آماره آزمون بدست آمده در بالا، از آنجا که آماره آزمون با درجه آزادی ۴ و سطح معنی دار ۰/۰۵، در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد و از مقدار بحرانی جدول بزرگ‌تر است، لذا فرضیه صفر رد و فرضیه ادعا تأیید می‌گردد، بنابراین عوامل کلّی دفاعی قدرت‌نمایی و ارعاب و ارهاب از منظر قرآن کریم، راهبردهای برترساز مقابله با جنگ نرم هستند. چون χ^2 نشان دهنده آن است که بین دو صفت متغیر بستگی وجود دارد، برای محاسبه شدت آن (ضریب توافقی) از فرمول زیر استفاده می‌شود:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{16/4}{16/4 + 25}} = \sqrt{0/3961} = 0/629$$

یعنی شدت ضریب همبستگی (ضریب توافقی) بین عوامل دفاعی قدرت‌نمایی و ارعاب و ارهاب با راهبردهای برتر ساز به میزان ۶۲/۹٪ بوده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف - نتیجه‌گیری:

انقلاب اسلامی ایران به مثابه گفتمان، نه تنها شرایط محیطی را تغییر داده، بلکه مفاهیم و نظریه‌های نوینی را تولید کرده است که یکی از آنها جنگ نرم و راهبردهای مقابله با آن است. حال آنکه نویسندگان به دنبال راهبردهای مقابله با جنگ نرم در انگاره‌ها و چهارچوب‌های نظری غرب می‌گردند. در ۱۴۰۰ سال پیش، این راهبردهای ارزشمند از طرف خداوند برای ما توسط پیامبر مکرم اسلام و در کتاب آسمانی فرستاده شده است.

لیکن تبلیغات غربی مانع از شناخت توانمندی‌های جامعه ما برای مقابله با جنگ نرم، مخصوصاً از منظر قرآن کریم شده است. محققین جهت توجه به راهبردهای مقابله مطرح شده در کتاب دینی مسلمانان یعنی قرآن کریم در دو بعد فرهنگی و دفاعی، محورهای توکل بر خدا و توجه بر ارزش‌های اخلاقی و همچنین آمادگی برای دفاع و آمادگی برای جهاد و شهادت را محور قرار داده‌اند. □

هرچند اکنون می‌توانیم بگوییم که جنگ نرم به صورت صد در صد جایگزین جنگ سخت نشده است اما به طور حتم، پیش، به هنگام و پس از جنگ نرم، دفاعی و نظامی شدن فضای حاکم بر روابط کشورها دور از ذهن نخواهد بود. با این وجود نگاه ما در این حوزه در هنگام ارزیابی تأثیرات جنگ نرم بر جامعه اسلامی از منظر قرآن کریم، تأکید بر دو حوزه فرهنگی و دفاعی بوده است که تمرکز اصلی دشمن نیز بر همین دو محور استوار است. راهکارهای مناسب برای مقابله با جنگ نرم در این است که واقعیت جنگ نرم علیه اسلام و حکومت دینی پذیرفته شود. باید پذیرفت که تضاد ذاتی بین فرهنگ استکباری و مادی غرب از یک سو، فرهنگ ظلم‌ستیز اسلام ناب محمدی (صلی‌الله علیه و آله) و از سوی دیگر سیاست‌گذاران نظام سلطه را وادار خواهد ساخت تا به مقابله با فرهنگ اسلامی برخیزند. اولین گام در مقابله با جنگ نرم دشمنان اعتمادسازی است که راه آن در خصوص مدافعان اسلام و نظام اسلامی انجام خدمات صادقانه بدون توقع مالی است. راهکارهای دیگر برای جلب اعتماد مردم صداقت در گفتار و همچنین امانتداری است.

مهم‌ترین عامل فرهنگی و حرکت صحیح در جنگ نرم، داشتن شناخت صحیح، درک درست داشتن و بصیرت است. بصیرت چراغی است که همواره روشن‌گر و نجات‌بخش انسان از

گمراهی‌ها است و به انسان قدرت می‌دهد تا با حق‌محوری راه صواب را از ناصواب تشخیص داده و راه حق را برگزیند. در خصوص راهبردهای دفاعی باید گفت که در عامل قدرت‌نمایی و آمادگی نظامی باید توجه داشت که قدرت نرم در کنار قدرت سخت معنا می‌یابد و نمی‌توان قدرت نرم را بدون قدرت نرم سخت تصور کرد و این دو نوع قدرت همپوشانی دارند. حفاظت از منافع مادی و معنوی فرد و اجتماع آموزه‌های قرآن کریم نیز همواره مورد توجه قرار گرفته و قرآن کریم به ارهاب و ارباب دشمنان از هرگونه تحرکات مخرب و ایجاد تنش در جامعه اشاره دارد.

ب - پیشنهادها:

برای حصول به این منظور پیشنهاد می‌گردد:

الف- در نظام اسلامی باید بر ضرورت ایمان و توکل به خدا به منظور بهره‌مندی از قدرت توحیدی تأکید فراوان صورت گیرد.

ب- در جامعه اسلامی باید بر ضرورت صداقت در گفتار و مبادی اخلاقی و رعایت آنها در جامعه اسلامی، به منظور افزایش پایداری تأکید بیشتری انجام گردد. توصیه قرآن کریم آن است که مبلغان دین، در قبال انجام رسالت دینی، نباید چشمداشتی مادی از مخاطبان داشته باشند.

ج- ارتقاء جایگاه ارزش‌های شعائر اسلامی و مذهبی نظیر عاشورا و اعتکاف برای شستشوی روح و توکل بر خداوند لازم و واجب است.

د- ترویج و اشاعه فرهنگ ناب اسلام محمدی از طریق رایزنی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهان باید مد نظر قرار گیرد.

ه - القاء تفکرات اسلامی در بین مردم و لزوم تبعیت مذهبی با بهره‌گیری از برنامه‌های از قبل تعیین شده توسط رسانه‌های جمعی.

و- برای کاهش شدت تهدید و آسیب‌پذیری باید نقاط ضعف جمهوری اسلامی ایران که بیشترین ضربات را در فعالیت جنگ نرم غرب متحمل می‌شوند، شناسایی گردد تا حوادث مشابه فتنه ۸۸ به‌وقوع نپیوندد.

فهرست منابع

- قرآن کریم، ترجمه استاد ابوالفضل بهرام‌پور (۱۳۹۱).
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، "مجموعه بیانات در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه تهران ۱۳۷۱/۵/۲۱"، قابل دسترسی در: farsi.khamenei.ir
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، "مجموعه بیانات در دیدار با اعضای بسیج دانشجویی ۱۳۶۲/۲/۳۱"، قابل دسترسی در: farsi.khamenei.ir
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵)، "قدرت نرم و انقلاب اسلامی" فصلنامه مطالعات بسیج، سال نهم، شماره ۳۲
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵)، "کالبد شکافی تهدید" تهران دانشکده و پژوهشکده فرماندهی و ستاد و علوم دفاعی - مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی سپاه.
- امیری، ابوالفضل (۱۳۸۷)، "تهدید نرم، تهاجم فرهنگی، ناتوی فرهنگی"، تهران، انتشارات پگاه.
- انعامی‌علمداری، سهراب (۱۳۸۷) "تهدیدات نرم با الگوی تقابل استراتژیک ایالات متحده در برابر ایران" فصلنامه تخصصی گزارش جمهور، شماره ۲۶ و ۲۷، مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری.
- حسینی، حسین (۱۳۹۰) "ارتباط افق‌های عملی تا یافته‌های علمی"، دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)
- دیوید، فرد آر (۱۹۹۹) "مدیریت راهبردی"، ترجمه پارساییان و اعرابی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- روحانی، محسن (مترجم) (۱۳۸۸) "کاربرد قدرت نرم نوشته لنون، الکساندر"، انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
- عصاریان‌نژاد، حسین، (۱۳۹۲)، "تدوین راهبردهای مقابله با جنگ نرم استکبار"، انتشارات داغا.
- گلشن پژوه، محمود رضا (۱۳۸۷) "جمهوری اسلامی و قدرت نرم" معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی دفتر گسترش تولید علم.
- مرادی، حجت (۱۳۸۸) «قدرت و جنگ نرم از نظریه تا عمل» معاونت فرهنگی اجتماعی بسیج.
- مرادی، حجت (۱۳۸۸)، "جنگ نرم، قدرت نرم"، تهران، انتشارات ساقی.
- مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۸۳)، "تفسیر نمونه ۲۳ جلدی"، انتشارات آوای قرآن.
- نایینی، علی محمد (۱۳۸۷) "مبانی مأموریت سپاه در مقابله با تهدیدات نرم" فصلنامه علمی، تخصصی عملیات روانی سال ۵ شماره ۲۰ دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام).
- هاشمیان‌فرد، زاهد (۱۳۹۰)، "جنگ نرم از نگاه قرآن کریم"، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- یوسفی، جعفر (۱۳۸۷)، مقاله "بررسی تطبیقی قدرت نرم در گفتمان‌های اسلامی و لیبرال دموکراسی"، معنی و مفهوم قدرت نرم در گفتمان اسلامی و غربی (از مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم. پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج - دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) چاپ اول.

